

Kahramanmaraş Merkezli Depremlerin Otel İşletmelerine Potansiyel Etkilerinin Otel Yöneticileri Perspektifinden Değerlendirilmesi: Manavgat İlçesi Örneği (Evaluation of the Potential Effects of Kahramanmaraş-Centered Earthquakes on Hotel Enterprises from the Perspective of Hotel Managers: The Case of Manavgat District)

* Begüm İLBAY VATAN^a , Riva Orhan VATAN^b

^a Kahramanmaraş İstiklal University, Faculty of Engineering Architecture and Design, Department of Gastronomy and Culinary Arts, Kahramanmaraş/Türkiye

^b Çanakkale Onsekiz Mart University, Graduate School of Education, Department of Tourism Management, Çanakkale/Türkiye

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi: 08.08.2023

Kabul Tarihi: 24.09.2023

Anahtar Kelimeler

Kahramanmaraş merkezli
depremler
Otel işletmeleri
Yönetici perspektifi
Manavgat ilçesi

Öz

Hızla büyümesini sürdüren turizm sektörü, yaşanan doğal ve beşeri felaketlerden en fazla etkilenen sektörlerin başında gelmektedir. Yakın zamanda gerçekleşen Kahramanmaraş merkezli iki büyük depremin yarattığı olumsuzlukların, Türkiye turizm sektörüne etkisi de kaçınılmaz olmuştur. Nitekim bu araştırmada Kahramanmaraş merkezli depremlerin otelcilik sektörüne potansiyel etkilerinin otel yöneticileri görüşleri ile belirlenmesi Manavgat ilçesi örneğinde amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda 11 otel yöneticisi ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmeler içerik analizi ile analiz edilerek, “turizm talebindeki değişimler”, “turizm paydaşları”, “depremlerin ilçeye etkileri” ve “otellerin deprem önlemleri” şeklinde dört tema belirlenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, özellikle yabancı turistlerin ilçeye yönelik güvenlik kaygılarının olduğu, yaşanan rezervasyon iptalleri nedeniyle turizm sezonunun geç başladığı, deprem sonrası turizm paydaşlarının hızlıca harekete geçerek depremzedelere yönelik yardım çalışmaları yürüttükleri, depremzedelerin otellerde ücretsiz ağırlanmasının yanı sıra istihdam edilmeye başladıkları gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Ayrıca, Manavgat ilçesinin deprem bölgesi olmaması, az katlı yapıların bulunması ve araştırmaya katılan otellerin depreme dayanıklı binalara sahip olduklarını vurgulamaları da önemli bulgular arasındadır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda konuyla ilgili öneriler sunulmuştur.

Keywords

Kahramanmaraş-centered
Earthquakes
Hotel enterprises
Manager's perspective
Manavgat district

Abstract

The tourism sector, which continues to grow rapidly, is one of the sectors most affected by natural and human disasters. The impact of the negativities created by the recent two major earthquakes centered in Kahramanmaraş on the Turkish tourism sector is inevitable. As a matter of fact, in this research, the potential effects of Kahramanmaraş-based earthquakes on the hotel industry are determined by the opinions of hotel managers in sample of Manavgat district. For this purpose, semi-structured interviews were conducted with 11 hotel managers. The interviews were analyzed by content analysis and four themes were determined as "changes in tourism demand", "tourism stakeholders", "effects of earthquakes on the district" and "earthquake precautions of hotels". As a result of the findings, it was obtained that especially foreign tourists had security concerns for the district, that the tourism season started late due to the cancellation of reservations, that tourism stakeholders acted quickly after the earthquake and carried out relief activities for earthquake victims and that earthquake victims started to be employed as well as being hosted free of charge in hotels. In addition, the fact that Manavgat district is not an earthquake zone, the presence of low-rise structures and the hotels participating in the research emphasize that they have earthquake-resistant buildings are among the important findings. Finally, in line with the findings obtained, relevant suggestions were presented.

Makalenin Türü

Araştırma Makalesi

* Sorumlu Yazar

E-posta: begumilbay@hotmail.com (B. İlbay Vatan)

DOI: 10.21325/jotags.2023.1280

GİRİŞ

Bireylerin bir seneden az olmak koşuluyla ve para kazanma amacı gütmeksizin ikamet ettikleri yerin dışına seyahatleri sırasında gerçekleştirdikleri tüm faaliyetler, turizmin konusunu oluşturmaktadır (Dünya Turizm Örgütü, 2021). Sosyal bir olgu olan turizm, ülkelere önemli döviz girdisi sağlayarak ülkelerin ödemeler dengesini pozitif yönde etkilemektedir (Kozak, Akoğlan Kozak & Kozak, 2021). Dünya Turizm Örgütü'nün verilerine göre uluslararası turizm hareketliliği, 2023'ün ilk çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre % 86 büyüyerek, Covid 19 pandemisi öncesi seviyelerin üstüne çıkmıştır. Uluslararası seyahat eden turist sayısı ise 2023'ün ilk üç ayında 2022'nin aynı dönemine göre ikiye katlanarak 235 milyona ulaşmıştır (Dünya Turizm Örgütü, 2023). Ancak çok yakın bir tarihte dünyanın tamamını etkisi altına alan Covid 19 Pandemisi bir kez daha göstermiş ki, dünya ekonomisi açısından büyük öneme sahip turizm sektörü, doğal ve beşeri felaketler karşısında savunmasız kalabilmektedir.

Öngörülmesi güç olan felaketler turistik destinasyonlarda şok etkisi yaratarak durgunluk dönemini beraberinde getirmekte ve turizm sektörüne büyük zararlar verebilmektedir (McKercher & Hui, 2004; Laws & Prideaux, 2005). Yaşanan doğal veya beşeri felaketler turizmin ve turizmle bağlantılı diğer sektörlerin normal işleyişini tehdit etmektedir. Ayrıca, güvenlik konusunda turistik destinasyonların imajını zedeleyerek destinasyon çekiciliğine de zarar vermektedir (Sönmez, 1998, s. 433). Bu yılın Şubat ayında Türkiye'nin yaşamış olduğu deprem felaketinin de destinasyonlara büyük zararları olmuştur.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın (AFAD) değerlendirme raporuna göre, 6 Şubat 2023 tarihinde saat 04.17'de merkez üssü Kahramanmaraş ilinin Pazarcık ilçesi olan 7.7 büyüklüğünde ve aynı gün saat 13.24'te merkez üssü Kahramanmaraş ilinin Elbistan ilçesi olan 7.6 büyüklüğünde iki deprem meydana gelmiştir (AFAD, 2023, s. 3). Söz konusu depremler; Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa olmak üzere 11 ilde yıkıma neden olmuştur. Bu iki deprem, hazırlanan değerlendirme raporları ve yaşanan kayıplar göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye Cumhuriyet tarihinde yaşanan en yıkıcı karasal "ikili" depremler olarak kayıtlara geçmiştir (Şen, 2023, s. 5; Kılıç Ekici, 2023, s. 1).

Depremlerden etkilenen 11 ilin nüfusu 2022 yılı verilerine göre 14.013.196'dır. Türkiye nüfusunun yüzde 16,4'üne denk gelen bu nüfus depremler nedeniyle maddi ve manevi büyük kayıplara uğramıştır. 50 binin üzerinde kişinin hayatını kaybettiği depremlerde 2.273.551 kişi doğrudan barınma sorunuyla karşı karşıya kalmıştır (SBB Deprem Sonrası Değerlendirme Raporu, 2023). Ortaya çıkan barınma sorunu 11 ilden diğer illere ve ilçelere zorunlu göçü beraberinde getirmiştir. Göçün en fazla yaşandığı illerden biri de Antalya'dır.

Antalya, turizm sektörü açısından önemli cazibe merkezlerine sahiptir. Bu merkezlerden biri Side Antik Kenti, Manavgat Şelalesi, Titreyen Gölü, denizi, kumu, güneşi, çeşitli konaklama ve eğlence birimleri ile ön plana çıkan Manavgat ilçesidir. Depremler sonrası Manavgat'a gelen depremzede sayısı 50 bin gibi önemli bir sayıya ulaşmıştır (Manavgat Belediyesi, 2023). Depremlerin turizm sezonunun başlamasına yakın bir zamana denk gelmesi ve önemli sayıda depremzedenin Manavgat'a göç etmesi, bir turizm merkezi olan ilçeye depremlerin etkisinin incelenmesi gerekliliğini doğurmuştur. Nitekim bu araştırmanın amacı, Kahramanmaraş merkezli depremlerin Manavgat ilçesinde faaliyet gösteren otel işletmelerine potansiyel etkileri ile ilgili otel yöneticilerinin görüşlerinin belirlenmesidir. İlçeye gelen depremzede sayısının fazla olmasının yanı sıra yüzölçümüyle Antalya ilinin en büyük ilçesi olan Manavgat'ın yatak kapasitesinin 250 bin civarında olması (Manavgat Ticaret ve Sanayi Odası, 2023)

ilçenin araştırma alanı seçilmesinin sebepleri arasındadır. Bununla birlikte depremlerin Manavgat turizmine etkisinin otel işletmeleri bağlamında incelenmesinin nedeni depremzedelerin ilçedeki otellerde ağırlanmasıdır.

Literatür

Son yıllarda, hava durumuna bağlı doğal afetlerin sıklığının artış eğilimi gösterdiği ileri sürülmektedir (Neumayer & Barthel, 2011). İklim değişikliğine yol açan sanayi ve kentleşme dünya çapında büyük doğal afetleri hızlandırmakta ve bu afetlerden kaynaklı hasarlar artmaktadır (Park & Reisinger, 2010; Becken, Zammit & Hendrix, 2015). Bireyler, kuruluşlar ve topluluklar üzerinde derin etkileri olan doğal afetlerin, turizm sektörüne etkileri de kaçınılmaz olmaktadır. Özellikle turizm sektörünün ekonomik sistemde önemli bir yere sahip olduğu ülkelerde afetler kritik değişimler meydana getirmektedir. Bu nedenle, doğal afetlerin turizm sektörüne etkileri ile ilgili literatürde pek çok çalışmaya rastlanmaktadır.

Turizm ve afetler arasındaki ilişkinin analiz edilmesi, felaketten etkilenen bölgelerdeki turizm faaliyetlerinin sürdürülmesi bakımından önemlidir. Küresel çapta yapılan analizlerde doğal felaketlerin turizm üzerindeki sonuçları genellikle olumsuz yönde beklenmektedir (Rossello, Becken & Santana-Gallego, 2020, s. 1). Doğal felaketlerden etkilenen bölgelerdeki turizme yansıyan en önemli olumsuzluk ise turist sayısındaki azalmadır (Bhati, Upadhyaya & Sharma, 2016). Literatürde yer alan bazı araştırmalar da afetlerin ardından yaşanan turist sayısındaki azalmaya ilişkin ampirik kanıtlar sunmaktadır. Örneğin Mazzocchi ve Montini (2001), 1997'nin Eylül ayında meydana gelen büyük bir depremin ardından Orta İtalya'daki Umbria Bölgesi'ne gelen turist sayısının büyük ölçüde düştüğünü ve bu düşüşle birlikte oluşan kayıpların 1998 Haziran ayına kadar devam ettiğini belirlemişlerdir. Benzer şekilde İzlanda'daki Eyjafjallajökull buzulunda 14 Mart 2010'da meydana gelen volkanik patlama ile turist sayısı 2011 yılının Nisan ayına kadar %49 azalmıştır (Jonsdottir, 2011'den aktaran Rossello vd., 2020).

Huang ve Min (2002), 1999 yılının Eylül ayında meydana gelen Tayvan depreminden sonraki 11 aylık dönem için ülkeye olan turizm talebindeki değişimi incelemişlerdir. Araştırma sonucuna göre, depremin üzerinden 11 ay geçtikten sonra dahi adaya turizm amaçlı gelenlerin depremin etkisini henüz tam olarak atlatamadığı görülmüştür. Buna karşın Tayvan hükümetinin çabaları ile turizm talebinde artış gerçekleştiği görülmüştür.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki en büyük felaket olarak nitelendirilen 1995 Japonya depremi, Kobe ve Kyoto şehirlerini harap etmiştir. Turizm talebini keskin bir şekilde düşüren bu felakete karşılık hemen harekete geçen Japonya, dünyaya “KYOTO iyi” anlamına gelen mesajlar vermeye başlamıştır (Fukunaga, 1995; Horwich, 2000). Benzer şekilde 1999 Marmara depremi, Türkiye turizmde önemli bir yere sahip olan İstanbul'a olan turizm talebini önemli düzeyde azaltmıştır. Bunun üzerine turizmi yeniden canlandırmak isteyen Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Kuzey Amerika pazarını hedefleyerek “güvenlik” ve “tarihin merkezi” mesajları ile tanıtım faaliyetlerini yürütmüştür. Bu kampanya başarıya ulaşarak, Kuzey Amerika'dan Türkiye'ye yapılan seyahatleri deprem öncesi seviyelerin üzerine çıkarmıştır (Dickey & Kohen, 1999; Goetzl & Healy, 2000). İki ülkede gerçekleştirilen bu çalışmaların başarısı gösteriyor ki, mevcut ve potansiyel turistlerin deprem sonrası kendilerini güvende hissetmelerini sağlamak için onlara zamanında bilgi sağlamak ve olumsuz görüntülere karşı koymak önemlidir (Mansfeld, 1999).

Doğal afetlerin yanı sıra insan kaynaklı krizler de etkilenen bölgelere seyahat talebini azaltmaktadır. Örneğin, 2010'da Meksika Körfezi'nde meydana gelen petrol sızıntısı (MacLaurin, 2004; Ritchie, Crofts, Zehrer & Volsky, 2013) ve 11 Eylül terör saldırısı gibi olaylar, o bölgelere yönelik seyahat planlarının iptalinin artmasına neden olmuştur (Chen & Noriega, 2004; Floyd, Gibson, Pennington-Gray & Thapa, 2004; Kingsbury & Brunn, 2004).

İnsan kaynaklı afetlerden sayılan salgın hastalıklar üzerine yapılan çalışmalar da turizmin uluslararası çapta etkilendiğini göstermektedir. Örneğin Kuo, Chen, Tseng, Ju ve Huang (2008)'in yaptıkları çalışma, kuş gribinin Asya Kıtasına uluslararası turist girişlerini olumsuz etkilediğini göstermiştir. Benzer şekilde Kozak, Crofts ve Law (2007) de kuş gribinin 2006 yılında medyada sıklıkla yer almasının Akdeniz turizmi için bir tehdit haline geldiğini ileri sürmüşlerdir.

Doğal veya insan kaynaklı afetler yalnızca afetin yaşandığı bölgeye olan talebi değil, komşu bölgelere olan talebi de azaltmaktadır. Cro ve Martins (2017) de bunu desteklemektedir. Yazarlara göre bir ülke veya bölge içindeki olaylar, uluslararası turizm girişlerinde dikkate değer yapısal kırılmalara yol açabilmektedir. Bunun temel nedeni turistlerin afet bölgesine ve komşu bölgelere yönelik algıladığı risktir. Turistler güvenli olduğunu düşünmedikleri bölgelerden kaçınma eğilimi göstermektedirler (Kozak vd., 2007). Ayrıca turistlerin etik ve ahlaki kaygıları da afet bölgelerine seyahat etmekten rahatsızlık hissetmelerine neden olabilmektedir (Rosello vd., 2020).

İlgili literatürde yer alan çalışmalara göre, yaşanan doğal veya beşeri bir felaketin turizm sektöründe doğurduğu en temel olumsuzluk, turistlerin rezervasyonlarını iptal etmesidir. Rezervasyon iptalleri, felaketi yaşayan bölgede ve hatta komşu bölgelerde turizm gelirin ve istihdamının azalmasına neden olmaktadır. Ayrıca, turizm sektörü ile bağlantılı diğer sektörler de derinden etkilenebilmektedir. Bu noktada, günümüzde artan afetler sonucu turistlerin karar alma mekanizmalarının merkezine yerleşen risk algısı ve güvenlik kaygısı turizm paydaşlarınca çözüme kavuşturulmalıdır. Afetlerin turizm sektörüne etkilerini tahmin etmek, sonuçlarını kontrol etmek, turistlerin tatillerinden önce ve tatilleri sırasında kendilerini güvende hissetmelerini sağlamak sektör temsilcilerinin ve karar alıcıların temel görevleri haline gelmelidir (Kozak vd., 2007). Turizm sektör temsilcilerinin ve karar alıcılarının yaşanan afetlerde edindikleri görevler ve aldıkları kararlar göz önünde bulundurularak bu araştırma kapsamında, Kahramanmaraş merkezli depremlerin otel işletmelerine potansiyel etkilerine dair yönetici görüşleri elde edilmiştir. Araştırma, Antalya ilinin en önemli turizm merkezlerinden biri olan Manavgat ilçesinde yürütülmüştür.

Yöntem

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Kahramanmaraş merkezli depremlerin Manavgat ilçesinde faaliyet gösteren otel işletmelerine potansiyel etkileri ile ilgili otel yöneticilerinin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda farklı otel işletmelerinin yöneticileri ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiş ve yöneticilerin konuyla ilgili öngörülleri, beklentileri ve önerileri elde edilmeye çalışılmıştır.

Araştırma Evreni ve Örneklem

Antalya'nın Manavgat ilçesinde tarımla birlikte en önemli gelir kaynağının turizm sektörü olması ilçenin araştırma alanı olarak seçilmesinin temel sebebidir. Bunun yanı sıra yüzölçümüyle Antalya ilinin en büyük ilçesi olan Manavgat'ın 250 bin civarında yatak kapasitesine sahip olması (Manavgat Ticaret ve Sanayi Odası, 2023) ve

ilçeye gelen depremzede sayısının 50 bin gibi önemli bir sayıya ulaşmış olması da (Manavgat Belediyesi, 2023) araştırma alanı seçilmesinin sebeplerindendir.

Araştırmanın örneklemini Manavgat'ta faaliyet gösteren farklı otel işletmelerindeki yöneticiler oluşturmaktadır. Otel işletmelerinin turizm sektörünün en önemli paydaşları olması ve Kahramanmaraş merkezli depremler sonrası bölgeye gelen depremzedelerin otellerde ücretsiz konaklaması, depremin Manavgat otelcilik sektörüne potansiyel etkilerinin otel yöneticileri bakış açısıyla belirlenmesi gerekliliğini ortaya koymuştur.

Bu araştırma nitel desenlenmiştir. Yorumlama amacı güden nitel araştırmalarda, nicel araştırmalardan farklı olarak örneklemin geniş olması mümkün olmadığından az sayıda kişiyle çalışılır. Bunun temel nedeni, kaynak sınırlılığı, bilgi toplama ve analiz yöntemlerinin özelliğidir. Genelleme amacı gütmeyen nitel araştırmalarda esas amaç, kesin sonuçlara varmak ya da genelleme yapmak değil, bütüncül bir resim elde etmektedir. Burada önemli olan konunun derinlemesine incelenmesidir (Neuman, 2007; Yıldırım & Şimşek, 2013; Creswell, 2014). Bu bilgiler ekseninde anlaşılıyor ki nitel araştırmalarda belli bir örneklem sayısına ulaşma zorunluluğu yoktur. Görüşme tekniğinin kullanıldığı bu araştırmada da katılımcı sayısından ziyade katılımcıların konuyla ilgili gereksinim duyulan bilgiye sahip olup olmadıklarına bakılmıştır (Türnüklü, 2000, s. 548; Punch, 2011, s. 183; İslamoğlu, 2011, s. 189). İlçede faaliyet gösteren farklı otellerdeki otel yöneticilerine basit tesadüfi örnekleme ile ulaşılmıştır. Araştırmacılar araştırmanın amaç ve hedefleri doğrultusundaki tüm sorularla ilgili yeterli cevap alındığına kanaat getirdiğinde ve görüşmeleri sonlandırma konusunda hemfikir olduğunda görüşmelere son verilmiştir.

Yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular toplam 11 otel yöneticisine yüz yüze yöneltilmiştir. 05.05.2023-30.05.2023 tarihleri arasında gerçekleştirilen ve her iki araştırmacının birlikte katıldığı görüşmelerde yöneticilerden izin alınarak ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Araştırmacılar ayrıca cevapları not etmiştir. Görüşmelerin süresi ortalama 25 dakikadır. Araştırmacılar araştırma sahasına çıkmadan önce Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan E-23430505-050.01.04-17141 sayılı karar ile etik kurul izni almıştır (Ek-1).

Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen görüşmeler sırasında alanyazın incelenerek oluşturulan yarı-yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda Kahramanmaraş merkezli depremlerin otel işletmelerine potansiyel etkileri ile ilgili otel yöneticilerinin görüşlerini belirlemeye yönelik yedi soru ve demografik yapıyı belirlemeye yönelik sekiz soru olmak üzere toplam 15 soru yer almıştır. Görüşme sorularının otel yöneticileri tarafından tam anlaşılabilmesi ve yöneticilerin sorulara ilişkisiz yanıtlar vermemeleri için biri otel yöneticisi ve ikisi akademisyen olmak üzere üç uzman kişiden görüş alınarak sorular son haline getirilmiştir. Araştırma soruları aşağıdaki gibidir.

1. Kahramanmaraş merkezli depremlerin otelinizi etkileyeceğini düşünüyor musunuz? Cevabınız evet ise nasıl etkileyecektir?
2. Rezervasyonlarınızda depremlere bağlı bir azalma meydana geldi mi ya da böyle bir durumla karşı karşıya kalacağınızı düşünüyor musunuz?

3. Yaşanan depremler sonrasında otelinizde konaklayacak misafirlerin otelinizden beklentilerinde değişiklik meydana geldi mi/meydana geleceğini düşünüyor musunuz? Cevabınız evet ise ne gibi değişiklikler meydana geldi/gelecektir?
4. Depremlerin oluşturacağı potansiyel sorunları azaltmak ve önlemek için otelinizin geliştirdiği herhangi bir strateji veya alternatif plan var mıdır?
5. Depremler sonrasında ilçedeki turizm paydaşları bir araya gelerek yaşanabilecek potansiyel sorunlarla ilgili görüş alışverişinde bulundu mu? Cevabınız evet ise toplantıda hangi konulara değinildi ve hangi sonuçlar alındı?
6. Depremlere bağlı oluşabilecek potansiyel sorunların otel işletmelerine etkisinin azaltılmasında yetkili kurumlardan (Bakanlıklar, Turofed vb.) beklediğiniz düzenlemeler ve destekler nelerdir?
7. Ekleme istediğiniz başka bir husus var mıdır?

Demografik yapıyı belirlemeye yönelik sorular ise şu şekildedir:

1. Otel işletmesi hangi yılda faaliyete başlamıştır?
2. Otelin hizmete açık olduğu dönemler nelerdir?
3. Otel işletmesinin sınıf durumu nedir?
4. Otel işletmesinin oda sayısı nedir?
5. Kaç senedir turizm sektöründe çalışmaktasınız?
6. Bu otelde hangi yönetim pozisyonunda çalışmaktasınız?
7. Bu otelde kaç senedir yönetici pozisyonundasınız?
8. Son mezun olduğunuz okul nedir?

Görüşme tekniğinde geçerlik ve güvenirlik araştırmacının kendisi ile sağlanmaktadır (Türnüklü, 2000, s. 550). Bu bağlamda, görüşmelerin geçerliği ve güvenirliğinin sağlanması için araştırmacıların dikkat ettikleri ilk husus, elde edilen verileri sağlam bir temele dayandırmak için görüşmeleri yüz-yüze gerçekleştirmek olmuştur (Türkdoğan & Gökçe, 2012, s. 330). Dikkat edilen diğer bir husus, örnekleme dâhil olan otel yöneticilerine araştırma sorularının aynı kelimelerle, benzer şekilde sorulmasıdır. Böylece yöneticilerin aynı soruyu farklı anlamalarının önüne geçilmeye çalışılmıştır (Türnüklü, 2000, s. 550). Son olarak ses kayıtlarının herhangi bir değişiklik yapılmadan doğrudan aktarılmasına da özen gösterilmiştir.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada, içerik analizinden yararlanılmıştır. Analizin ilk aşamasında verilere açık kodlama yapılmıştır. Açık kodlama sırasında kelime veya kelime grupları incelenerek benzer ifadeler bir araya getirilmiştir. Böylece araştırma temaları ortaya çıkarılmıştır. Verilerin kodlanması ve temaların belirlenmesinde bir turizm uzmanının görüşlerine başvurulmuştur. Daha sonra araştırmacılarla karşılıklı yapılan değerlendirmeler sonucunda kodlar ve temalar konusunda görüş birliği sağlanmıştır. İçerik analizinden elde edilen bulgular doğrultusunda sonuçlar çıkarılmış, bu sonuçların önemi üzerinde durulmuş ve öneriler sunulmuştur (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 270).

Bulgular

Manavgat'ta faaliyet gösteren ve araştırmaya katılmaya kabul eden otellerin ve yöneticilerinin demografik bilgilerinin yer aldığı Tablo 1'e bakıldığında, otellerin çoğunun uzun yıllardır faaliyet gösterdikleri görülmektedir.

Bu durum işletmelerin yaşanan pek çok krizi atlatabilme yeterliliğine sahip olduğunu göstermektedir. Araştırmaya katılan işletmelerin yıl içerisinde ortalama 8 ay faaliyette olması önemli bir bulgudur. Uzun süren turizm sezonunun, işletmelerin sektörü ve ağırladıkları turistleri daha iyi analiz etme konusunda avantaj sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan otel yöneticilerinin uzun yıllardır turizm sektöründe yer alıyor olmaları sektörde tecrübeli olduklarını kanıtlamaktadır. Ayrıca genel müdürlerin yanı sıra farklı birimlerin başında bulunan yöneticilerin de araştırmaya dâhil olmasının elde edilen bulgulara farklı bakış açıları kazandırdığı düşünülmektedir.

Tablo1. Otellerin ve yöneticilerin demografik bilgileri

Demografik yapıya ilişkin ifadeler	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11
Otel işletmesinin faaliyete başladığı yıl	1993	1999	1979	2000	1996	2009	2009	2020	1999	1993	1991
Otelin hizmete açık olduğu dönemler	Nisan-Kasım arası	Mayıs-Ekim arası	Nisan-Kasım arası	Nisan-Kasım arası	Nisan-Kasım arası	Mart-Kasım arası	Nisan-Kasım arası	Tüm yıl açık	Nisan-Ekim arası	Nisan-Ekim arası	Mart-Kasım arası
Otel işletmesinin sınıfı	5 yıldızlı	Basit Konaklama Turizm İşletmesi	4 yıldızlı	4 yıldızlı	5 yıldızlı	5 yıldızlı	5 yıldızlı	3 yıldızlı	Apart otel	5 yıldızlı	5 yıldızlı
Otel işletmelerinin oda sayısı	1250	70	208	48	671	430	348	40	155	462	886
Yöneticinin turizm sektöründe çalıştığı süre	30 yıl	23 yıl	29 yıl	20 yıl	27 yıl	35 yıl	19 yıl	38 yıl	35 yıl	15 yıl	30 yıl
Yöneticinin aynı otel işletmesinde çalıştığı süre	21 yıl	15 yıl	4 yıl	10 yıl	1 yıl	4 yıl	8 yıl	3 yıl	22 yıl	1 yıl	30 yıl
Yöneticinin başında bulunduğu birim	İnsan Kaynakları Müdürü	Satış ve Pazarlama Müdürü	Ön Büro Müdürü	Genel Müdür	Kalite Güvence Müdürü	İnsan Kaynakları Müdürü	Ön Büro müdürü	Genel Müdür	Genel Müdür	İnsan Kaynakları Müdürü	İnsan Kaynakları Müdürü
Yöneticinin eğitim durumu	Lisans mezunu	Lisans mezunu	Lisans mezunu	Lisans mezunu	Lisans mezunu	Ön lisans mezunu	Lisans mezunu	Lise mezunu	Lisans mezunu	Ön lisans mezunu	Lisans mezunu

Kahramanmaraş merkezli depremlerin otel işletmelerine potansiyel etkilerini değerlendiren otel yöneticilerinden elde edilen verilere içerik analizi yapılmıştır. Yapılan içerik analizi sonucunda dört tema belirlenmiştir. Bu temalar; “Turizm Talebindeki Değişimler”, “Turizm Paydaşları”, “Depremlerin İlçeye Etkileri” ve “İlçenin Deprem Hazırlığı” şeklindedir. Araştırmada ortaya çıkan temalar ve kodlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Otel Yöneticilerinin Görüşlerinden Ortaya Çıkan Kod ve Temalar

Kodlar ve Temalar	Katılımcılar											Sıklık
	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	
Turizm Talebindeki Değişimler												
Rezervasyon iptalleri	X	X		X		X	X	X	X	X	X	9
Turizm sezonunun gecikmesi	X	X				X		X	X	X		6
Yabancı turistlerin değişen beklentileri	X									X		2
Yabancı turistlerin kaygıları	X			X		X			X	X		5
Türkiye’deki güvenlik sorunu algısı	X	X				X				X		4
Turizm Paydaşları												
Bağış ve yardım faaliyetleri	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	11
Depremzedelerin otellerde ağırlanması	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	11
Acil eylem planları ve stratejiler	X						X		X	X	X	5
Depremzedelerin iş başvurularının artması	X				X					X		3
Depremzedelerin istihdam edilmesi	X				X					X		3
Depremzede istihdamına devlet katkısı beklentisi	X				X					X		3
Maliyetlerin azaltılmasına dair beklentiler	X		X		X					X		4

Tablo 2. Otel Yöneticilerinin Görüşlerinden Ortaya Çıkan Kod ve Temalar (devamı)

Depremlerin İlçeye Etkileri												
Demografik yapı ile ilgili endişeler	X	X			X	X		X		X	X	7
Fiyat artışları		X			X			X		X		4
Çalışanların konaklama sorunu		X			X			X				3
İlçedeki güvenlik endişesi	X					X		X		X	X	5
Otellerin Deprem Önlemleri												
İlçenin deprem bölgesinde olmaması	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	11
Otellerin depreme dayanıklı yapısı	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	11
Az katlı binalar		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	10

Turizm Talebindeki Değişimler

Yabancı turist pazarını hedefleyen Manavgat ilçesindeki otellerin yöneticileri, Kahramanmaraş merkezli depremler sonrası otel rezervasyonlarında azalmaların ve hatta iptallerin yaşandığını belirtmişlerdir. Rezervasyon iptalleri nedeniyle ise Manavgat'ta turizm sezonu önceki senelere nazaran geç başlamıştır. Otel yöneticilerine göre, yabancı turistlerin Türkiye'de depremlerin devam edebileceğini düşünmeleri ve Türkiye geneline yönelik hissettikleri güvenlik kaygıları rezervasyon iptallerine neden olmuştur. Buna karşın görüşülen otel yöneticilerinin çoğu, yabancı turistlerin yaşadığı kaygıların otellerden beklentilerinde değişikliğe yol açmadığını düşünmektedir. Konuyla ilgili otel yöneticilerinin görüşleri aşağıdaki gibidir:

K1: “Türkiye’nin bir tarafı mahvoldu insanları da (depremzedeleri) otellere çekiyorlar. Bu deprem tekrar yinelenebilir ya da onlar gidemeyebilir diye rezervasyon iptalleri çok geldi. Birincisi rezervasyon iptalleri çok geldi ve bu da bizim sezonumuzu geciktirdi. Örneğin biz otelimizi 01 Nisan’da açacaktık, 20 Nisan’a erteledik bu birinci etkisi...”

K2: “Deprem olduğu 6 Şubat günü itibarıyla bütün acentelerden, çalıştığımız 20 adet acente var, haricinde 3-4 tane de online kanal var yerli ve yabancı, hepsi bir anda durdu satışlarımız. İptaller yaşandı, geliş durdu, günde ortalama 10-15 rezervasyon alıyorsak depremin olduğu gün sıfıra indi direkt, hepsi bir anda durdu.”

K8: “Deprem ilk 15 günü rezervasyonlarda azalma yaşandı, ancak yavaş yavaş düzeleceğini düşünüyorum.”

K4: “Deprem ilk zamanlarında turistler, depremzedelerle aynı otelde kalıp kalmayacaklarını soruyordu. Çünkü depremzedelerin bir acısı var ve kendileri de tatile eğlenmeye geliyor. Bu şekilde bir empati kurdular ve çekinceleri vardı. O dönemde bazı rezervasyon iptalleri yaşadık.”

Turizm Paydaşları

Manavgat'taki en önemli turizm paydaşı olan otel işletmeleri, yaşanan depremler sonrası bir araya gelerek deprem bölgesine ayni ve nakdi yardımda bulunduklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte otel işletmelerinin depremzedelere en büyük katkısı ücretsiz olarak otellerde konaklama imkânı sağlamış olmasıdır. Ancak depremzedelerin ücretsiz konaklatılmasının otel işletmelerine ek maliyeti olduğunu belirten dört yönetici, resmi kurumlardan bu konuda destek beklediklerini vurgulamışlardır.

Otel yöneticilerine göre, depremzedelerin ilçeye gelmesi ile birlikte otellere iş başvurularının artması dikkat çekici bir gelişmedir. Buna karşılık otel işletmeleri depremzedelerin iş başvurularını değerlendirme ve istihdamını sağlama konularında olumlu bir yaklaşım sergilediklerini belirtmişlerdir. Hatta bu durum önceki senelerde yaşanan personel bulamama sorununa da çözüm getirmiştir. Öte yandan yöneticiler, resmi kurumların depremzede istihdamı konusunda otel işletmelerini teşvik etmesi ve destek vermesi gerektiğini savunmaktadır. Son olarak acil eylem

planı ve stratejisinin olduğunu belirten beş otel yöneticisi, bu planların ve stratejilerin standart olduğunu ve bir değişikliğe ihtiyaç duymadıklarını belirtmişlerdir. Konuyla ilgili otel yöneticilerinin görüşleri aşağıdaki gibidir:

K5: “Üst Yönetimimiz ve yatırımcımız depremzedeler için gerekli bağış ve yardım konusunda hızlıca aksiyon aldı. AFAD önderliğinde Turizm İlçe Müdürlüğüne bağlı ekiplerce depremzedelerin tüm kıyafet, barınma ve ihtiyaçlarını karşılama yolunda sonuçlar alındı. Depremzedeler otele ve lojmana yerleştirildi. AFAD gönüllüleri çağrılarak, gelen depremzedelerin birinci ağzından talepleri alındı ve kısa sürede temin edildi.”

K5: “Depremzede istihdam eden işletmelere bu konuyla ilgili vergi indirimleri vb. imkânlar sağlanabileceğine ve onların normal hayata dönmeleri konusunda daha rehabilite olacaklarına inanıyorum.”

K10: “Depremzede bölgesinde nüfusa kayıtlı olan işçileri istihdam ediyoruz. İşverenin depremzede istihdamını %3-%5 daha artırabilmesi için Maliye Bakanlığı, Çalışma Bakanlığı ve bu işin plan bütçesini yapan kişiler tarafından ele alınıp teşvik edilebilir.”

K9: “Standart acil eylem planımız var. Toplanma yerleri, yangın anı yapılacak hepsi... Health and Safety standartlarının dâhilinde... Onun dışında bir planımız bulunmuyor.”

Depremlerin İlçeye Etkileri

Otel yöneticilerinin duyduğu temel kaygı, deprem bölgesinden Manavgat ilçesine yaşanan göçün ilçede yaratabileceği demografik değişimdir. Yöneticilere göre bu değişim, güvenlik sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Bununla birlikte personel lojmanı bulunmayan otellerde çalışanların barınacak ev bulamaması da otellerin karşı karşıya kalacağı en önemli problemlerden biridir. Ayrıca otel yöneticileri, iç göçle beraber fiyatlardaki artışın hız kazanmasının da barınma sorununun önüne geçilemez hale getireceğini ön görmektedirler. Otel yöneticilerinin görüşleri aşağıdaki gibidir:

K1: “Oradan (deprem bölgesinden) bu tarafa göçün ya da başka bölgelere göçün olmaması için her türlü önlem alınmalı. Çünkü her şehrin kendi sosyolojik, demografik bir yapısı var. Onlar dağılıp, kozmopolit yerlerde harcanmaması gerekir o kültür, bu kültürlerin tekrar yaşatılması için bir an evvel imkân sağlanmalı...”

K7: “Her ilde acil durumlarda kullanılabilecek prefabrik konaklama yerleri yapılabilirse, göç sorunu yaşamayız. Bu durum bizim personellerimizi de sıkıntıya sokuyor. Barınma problemi yaşayan personellerimiz var ne yazık ki. ...bir yandan ilçede yaşanabilecek kötü olayların artması da mümkün...”

Otellerin Deprem Önlemleri

Araştırmaya katılan otel yöneticilerinin tamamı Manavgat’ın deprem bölgesi olmamasından kaynaklı avantaja sahip olduklarını düşünmektedir. Bununla birlikte otellerinin depreme dayanıklı inşa edildiğini belirtmişlerdir. Ayrıca bir yönetici hariç diğerlerine göre otellerin çok katlı yapıya sahip olmaması da önemli bir avantaj yaratmaktadır. Yönetici görüşleri aşağıda verilmiştir:

K3: “Burası tarihi bir sit alanı, dolayısıyla yüksek katlı yapılarımız yok. Az katlı yapılar ve bungalovlarımız var.”

K5: “Mimari olarak çok yüksek katlı büyük binalarımız olmadığı gibi periyodik olarak bakım ve tadilatımızı harfiyen yerine getiren ve periyodik testlerimizi rutin yaptıran bir işletmeyiz.”

K6: “Otelimiz sağlam, yani depreme dayanıklı, çünkü şundan biliyorum, otelin sahibi aynı zamanda mimar kendisi yaptı oteli o açıdan sağlam olduğunu biliyorum.”

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

İnsanın doğasında yer alan güvenlik ihtiyacı (Maslow, 1954) bireylerin seyahat kararlarında temel etkenlerden biridir. Güvenlik endişesi duyan bireylerin seyahatlerinden vazgeçmeleri daha olası hale gelmektedir (Crotts, 2003). Türkiye’de yaşanan depremlerin de turizm sektörüne etkisi, başta turistlerin güvenlik endişesiyle talepte azalma şeklinde olabileceği ön görülmüştür. Bu bağlamda gerçekleştirilen araştırmada, Kahramanmaraş depremlerinin otelcilik sektörüne potansiyel etkileri otel yöneticileri perspektifinden ele alınmıştır. Depremzedelerin yoğun bir şekilde göç ettiği Manavgat ilçesi araştırma alanı olarak belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde otel yöneticileri depremlerin otelcilik sektörüne potansiyel etkilerine dair görüşlerini aktarmışlardır. Uzun yıllar turizm sektöründe çalışan tecrübeli 11 otel yöneticisi ile yapılan görüşmeler sonucunda konuyla ilgili dört tema belirlenmiştir. Bu temalar, “turizm talebindeki değişimler”, “turizm paydaşları”, “depremlerin ilçeye etkileri” ve “otellerin deprem önlemleri” şeklinde isimlendirilmiştir.

Yapılan görüşmelerde Manavgat’taki otel yöneticileri genellikle yabancı turist pazarını ağırladıklarını ve turist talebinin azalması ile sezonun geç başladığını belirtmişlerdir. Bu sonuç, literatürdeki diğer çalışmaların sonuçları ile örtüşmektedir. Diğer bir ifade ile yaşanan bir felaketin ardından turizm sektöründe beklenen ilk sonuç turizm talebinin azalmasıdır (Mazzocchi & Montini, 2001; Huang & Min, 2002; MacLaurin, 2004; Chen & Noriega, 2004; Floyd vd., 2004; Kingsbury & Brunn, 2004; Kuo vd., 2008; Ritchie vd., 2013; Bhati vd., 2016; Cro & Martins, 2017; Jonsdottir, 2011’den aktaran Rossello vd., 2020).

Otel yöneticileri turist talebinin azalmasına karşın turistlerin otellerden beklentilerinin değişmediğini düşünmektedirler. Öte yandan rezervasyon iptallerinin yaşanmasının nedenini özellikle yabancı turistlerin güvenlik kaygıları olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum aslında turist beklentilerinin değiştiğine işaret etmektedir. Dolayısıyla yöneticiler turistlerdeki güvenlik kaygısının giderilmesi adına neler yapılabileceğini araştırmalıdır. Böylece değişen turist beklentileri belirlenerek otel işletmeleri için yeni pazarlama stratejileri geliştirilebilir. Literatürde yer alan araştırmalar da göstermiştir ki herhangi bir felaketin yaşandığı bölgede güvenlik temalı pazarlama çalışmaları, o bölgeye olan turizm talebini dikkat çekici düzeyde artırmaktadır (Fukunaga, 1995; Dickey & Kohen, 1999; Horwich, 2000; Goetzl & Healy, 2000).

Depremzedelere ayni ve nakdi yardım yapan Manavgat ilçesindeki turizm paydaşlarının deprem sonrası hızlı bir şekilde bir araya gelmiş olması, paydaşların toplumsal olaylara duyarlılık seviyelerinin yüksek olduğuna, birlikte iş yapma kültürlerinin gelişmiş olduğuna ve çabuk organize olabildiklerine işaret etmektedir. Öte yandan yardım olarak depremzedelerin otellerde ücretsiz konaklatılmasının getirdiği ek maliyetin resmi kurumlar tarafından karşılanması, işletmelerin karlılıklarına zarar vermeden faaliyetlerini devam ettirme konusunda göz ardı edilmemelidir.

Yöneticiler depremzedelerin Manavgat’a göç etmesiyle ilçede yaşanan turizm personeli bulma sorununun azaldığını belirtmişlerdir. Bu gelişme otel işletmelerine avantaj sağladığı gibi depremzedelerin de normal yaşamlarına dönmeleri ve kayıplarını bir nebze telafi etmeleri hususunda önemli bir gelişmedir. Ancak

depremzedelerin turizm sektöründe öncelikli istihdamının devam etmesi adına resmi kurumların işletmelere vereceği teşvikler önem arz etmektedir.

Araştırmaya katılan altı otel işletmesinin acil eylem planının bulunmaması stratejik bir hata olarak nitelendirilebilir. Doğal ve beşeri felaketlerin sıklıkla yaşandığı Türkiye gibi ülkelerde işletmelerin her an hazırlıklı olmaları faaliyetlerini sürdürebilmeleri açısından önemlidir. Covid 19 Pandemisi acil eylem planlarını hayata geçirebilen ve bu planlarla yeni düzene hızla ayak uydurabilen işletmelerin ayakta kaldığı önemli bir örnektir.

Depremlerin ardından yaşanan iç göçün getirebileceği demografik değişim ile birlikte ilçedeki asayiş sorunlarının artma ihtimali yöneticilerin temel kaygıları olarak belirlenmiştir. Yaşanan iç göçün planlı gerçekleşmesinde ve artabilecek asayiş sorunlarına önlem almada büyük şehir ve ilçe belediyeleri, kaymakamlık, güvenlik güçleri ve diğer tüm resmi kurumlar birlikte hareket etmelidir. Öte yandan yöneticiler, iç göçle beraber fiyatlardaki artış nedeniyle barınma sorununun önüne geçilemez hale geleceğini ön görmektedirler. Özellikle lojmanı olmayan otel işletmeleri personellerinin yaşayacağı barınma problemine vurgu yapmışlardır. Bu durumun sorun haline gelmeden resmi kurumlarca ele alınması gerekmektedir. Örneğin ilçedeki barınma kapasitesi belirlenmeli ve depremzedelerin bir kısmı diğer bölgelere planlı bir şekilde aktarılmalıdır.

Manavgat'ın deprem bölgesi olmaması, ilçeye avantaj sağlamaktadır. Ayrıca ilçede çok katlı yapılara izin verilmemesi ve yöneticilerin otellerin depreme dayanıklı inşa edildiğini belirtmeleri önemlidir. Ancak Kahramanmaraş merkezli iki depremin ilçede hissedilmiş olması, Manavgat'ın deprem bölgesi olmasa da tüm yapıların deprem yönetmeliğine uygun olup olmadığının denetlenmesi gerekliliğini önemle hatırlatmıştır.

Manavgat ilçesi için yapılan bu araştırma yaşanan depremlerin otelcilik sektörüne potansiyel etkilerine yönelik otel yöneticilerinin ön görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Turizm sezonu sona erdikten sonra ilçede faaliyet gösteren otellerin yöneticileri ile yapılacak yeni görüşmelerle depremlerin otelcilik sektörüne ne gibi etkilerinin olduğu araştırılabilir. Böylece bu araştırmadan elde edilen yönetici ön görüşleri ile gerçekleşen durum arasındaki benzerlikler ve farklılıklar değerlendirilebilir.

Bir deprem ülkesi olarak nitelendirilen Türkiye'de, Kahramanmaraş merkezli iki büyük deprem gibi depremlerin farklı bölgelerde tekrar gerçekleşeceği bir gerçektir. Bu gerçek göz ardı edilmeden Türkiye ekonomisinin bel kemiği olan turizm sektöründe aşağıda önerilen yeni stratejiler geliştirilebilir:

- Başta yabancılar olmak üzere turistlerin güvenlik kaygılarını ortadan kaldırmak üzere pazarlama çalışmaları yapılmalıdır. Otellerin ve diğer tüm turistik işletmelerin depreme dayanıklı inşa edildiği güvencesi pazarlama çalışmalarında vurgulanmalıdır.
- Yaşanan doğal ve beşeri felaketler sonrası rezervasyon iptallerinin yaşanması durumunda otel işletmelerinin iç pazara yönelmesi gibi yeni stratejiler geliştirilerek işletmelerin zararları en aza indirgenebilir.
- Depremler sonrası yaşanan plansız iç göçün getireceği barınma sıkıntısı ve asayiş sorunları resmi kurumlarca önlenmelidir. İç göçün belirli illere ve ilçelere yoğunlaşmasının önüne geçilerek, depremzedeler planlı bir şekilde farklı bölgelere yönlendirilmelidir.
- Turizm paydaşlarının hızlı harekete geçerek depremzedelere yaptığı yardımlar ve depremzedelerin otellerde ücretsiz konaklatılması gibi olumlu gelişmeler işletmelere ek maliyet getireceğinden resmi

kurumların bu konulardaki destekleri önem arz etmektedir. Ayrıca depremzedelerin normal hayatlarına geri dönme hususunda ilçedeki otellerde istihdam edilmesinin devlet tarafından teşvik edilmesi de önerilebilir.

Sonuç olarak Türkiye'nin karşı karşıya kaldığı büyük felaketin açtığı yaralar, verilen kayıplar ve depremzedelerin normal hayatlarına geri dönme çabaları özel ve resmi kurumların birlikte çalışması ve planlı hareket etmesi gerektiğini bizlere tekrar hatırlatmıştır.

Beyan

Makalenin tüm yazarlarının makale sürecine verdikleri katkı eşittir. Yazarların bildirmesi gereken herhangi bir çıkar çatışması yoktur. Araştırmacılar araştırma sahasına çıkmadan önce Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan E-23430505-050.01.04-17141 sayılı karar ile etik kurul izni almıştır (Ek-1).

KAYNAKÇA

- AFAD (2023). 06 Şubat 2023 Pazarcık (Kahramanmaraş) mw 7.7 Elbistan (Kahramanmaraş) mw 7.6 depremlerine ilişkin ön değerlendirme raporu. Deprem Dairesi Başkanlığı.
- Becken, S., Zammit, C. & Hendrix, J. (2015). Developing climate change maps for tourism: Essential information or awareness raising? *Journal of Travel Research*, 54 (4), 430–441.
- Bhati, A., Upadhyaya, A. & Sharma, A. (2016). National disaster management in the ASEAN-5: An Analysis of tourism resilience. *Tourism Review*, 71, 148-164.
- Chen, R. J. C. & Noriega, P. (2004). The impacts of terrorism: Perceptions of faculty and students on safety and security in Tourism. *Journal of Tourism and Travel Marketing*, 15 (2–3), 81–97.
- Creswell, J. W. (2014). Araştırma deseni: Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları (Çev. Ed. S.B. Demir). Ankara: Eğiten Kitap.
- Cro, S. & Martins, A. M. (2017). Structural breaks in international tourism demand: Are they caused by crises or disasters? *Tourism Management*, 63, 3-9.
- Crotts J. C. (2003). Theoretical perspectives on touristcriminal victimization. *Journal of Tourism Studies*, 14 (1), 92–98.
- Dickey, C. & Kohen, S. (1999). Tremor terror. *Newsweek*, 134 (18), 94.
- Dünya Turizm Örgütü (2021). Glossary of tourism terms. Erişim adresi: <https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms>
- Dünya Turizm Örgütü (2023). International tourism-2023 starts on a strong note with the Middle East recovering 2019 levels in the first quarter. Erişim adresi: <https://www.e-unwto.org/doi/epdf/10.18111/wtobarometereng.2023.21.1.2?role=tab>

- Floyd, M. F., Gibson, H., Pennington-Gray, L. & Thapa, B. (2004). The effect of risk perceptions on intentions to travel in the aftermath of September 11., 2001. *Journal of Tourism and Travel Marketing*, 15 (2–3), 19–38.
- Fukunaga, H. (1995). Natural disaster, unnatural consequences. *Tokyo Business Today*, 63 (4), 4–7.
- Goetzl, D. & Healy, B. (2000). Turkey lures visitors with historical appeal. *Advertising Age*, 71 (26), 50–51.
- Horwich, G. (2000). Economic lessons of the Kobe earthquake. *Economic Development and Cultural Change*, 48 (3), 521–542.
- Huang, J. H. & Min, J. C. H. (2002). Earthquake devastation and recovery in tourism: the Taiwan case. *Tourism Management*, 23, 145-154.
- İslamoğlu, A. H. (2011). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: SPSS uygulamalı* (2. Baskı). İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Kılıç Ekici, Ö. (2023). 6 Şubat 2023 Depremleri. *Bilim ve Teknik*, Mart 2023, 1-8
- Kingsbury, P. T. & Brunn, S. D. (2004). Freud, tourism and terror: Traversing the fantasies of post-September 11 travel magazines. *Journal of Tourism and Travel Marketing*, 15 (2–3), 39–61.
- Kozak, M., Crotts, J. C. & Law, R. (2007). The impact of the perception of risk on international travellers. *International Journal of Tourism Research*, 9, 233–242.
- Kozak, N., Akoğlu Kozak, M. & Kozak, M. (2000). *Genel Turizm: İlkeler-Kavramlar*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kuo, H. I., Chen, C. C., Tseng, W. C., Ju, L. F. & Huang, B. W. (2008). Assessing impacts of SARS and Avian Flu on international tourism demand to Asia. *Tourism Management*, 29, 917–928.
- Laws, E. & Prideaux, B. (2005). *Tourism crises: Management responses and theoretical insight*. Psychology Press
- MacLaurin, T. L. (2004). The importance of food safety in travel planning and destination selection. *Journal of Tourism and Travel Marketing*, 15 (2–3), 233–257.
- Manavgat Belediyesi (2023). 31 Bin 500 depremzede vatandaşa sıcak dokunuş. Erişim adresi <https://www.manavgat.bel.tr/guncel-haberler/depremzede-vatandas>
- Manavgat Ticaret ve Sanayi Odası (2023). Manavgat hakkında. Erişim adresi <https://www.matso.org.tr/manavgat.html>
- Mansfeld, Y. (1999). Cycles of war, terror, and peace: Determinants and management of crisis and recovery of the Israeli tourism industry. *Journal of Travel Research*, 38 (1), 30–36.
- Maslow, A. (1954). *Motivation and Personality*. New York: Harper.
- Mazzocchi, M. & Montini, A. (2001). Earthquake effects on tourism in central Italy. *Annals of Tourism Research*, 28, 1031-1046.
- McKercher, B. & Hui, E. L. (2004). Terrorism, economic uncertainty and outbound travel from Hong Kong. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 15 (2-3), 99- 115.

- Neuman, L. W. (2007). Basics of social research qualitative and quantitative approaches. Boston: Pearson Education.
- Neumayer, E. & Barthel, F. (2011). Normalizing economic loss from natural disasters: A global analysis. *Global Environmental Change*, 21, 13–24.
- Park, K. & Reisinger, Y. (2010). Differences in the perceived influence of natural disasters and travel risk on international travel. *Tourism Geographies*, 12, 1–24.
- Punch, K. F. (2011). Sosyal araştırmalara giriş (Çev: D. Bayrak; H.B. Arslan ve Z. Akyüz) (2. Baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Ritchie, B. W., Crotts, J. C., Zehrer, A. & Volsky, G. T. (2013). Understanding the effects of a tourism crisis: The impact of the BP oil spill on regional lodging demand. *Journal of Travel Research*, 53 (1), 12-25.
- Rossello, J., Becken, S. & Santana-Gallego, M. (2020). The effects of natural disasters on international tourism: A global analysis. *Tourism Management*, 79, 1-10.
- Sönmez, S. F. (1998). Tourism, terrorism, and political instability. *Annals of Tourism Research*, 25 (2), 416-456.
- Şen, S. (2023). Kahramanmaraş depremlerinin ekonomiye etkisi. *Diplomasi ve Strateji Dergisi*, 4 (1), 1-55.
- Türkdoğan, O & Gökçe, O. (2012). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemi. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2023). Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu. Erişim adresi <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/03/2023-Kahramanmaras-ve-Hatay-Depremleri-Raporu.pdf>
- Türnüklü, A. (2000). Eğitim bilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilecek nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 6 (24), 543-559.
- Yıldırım, A. & Şimşek H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Evaluation of the Potential Effects of Kahramanmaraş-Centered Earthquakes on Hotel Enterprises from the Perspective of Hotel Managers: The Case of Manavgat District

Begüm İLBAY VATAN

Kahramanmaraş İstiklal University, Faculty of Engineering Architecture and Design, Kahramanmaraş/Türkiye

Riva Orhan VATAN

Çanakkale Onsekiz Mart University, Graduate School of Education, Çanakkale/Türkiye

Extended Summary

The tourism sector, which continues to grow throughout the world and has an important place in the Turkish economy, is one of the sectors most affected by man made disasters such as political disagreements, deterioration in foreign relations, terrorist attacks and natural disasters such as floods, hurricanes and earthquakes. Natural or man made disasters cause a rapid decline in tourism demand and damage all tourism-related industries.

Two major earthquakes that occurred in Kahramanmaraş on February 6, 2023 caused destruction in 11 provinces. Earthquakes, recorded as the biggest earthquake disaster in the history of the Republic in Turkey (Şen, 2023, p. 5), caused many moral and material losses. The population in the region had to migrate to different provinces and districts. Antalya is one of the provinces with the highest number of immigrants.

Antalya has important attraction centers in terms of tourism sector. One of these centers is Manavgat, which stands out with its Side Antique City, Manavgat Waterfall, Titreyen Lake, sea, sand, sun, various accommodation and entertainment units. The number of earthquake victims who came to Manavgat after the earthquakes reached an important number of 50 thousand (Manavgat Municipality, 2023). As the earthquakes coincided with the start of the tourism season and the earthquake victims had to relocate, it became necessary to examine the effects of earthquakes in Manavgat, which is an important tourism center. As a matter of fact, the aim of this research is to determine the opinions of hotel managers about the potential effects of Kahramanmaraş-centered earthquakes on hotel enterprises operating in Manavgat district. The fact that the bed capacity of Manavgat, which is the largest district of Antalya province with its surface area, is around 250 thousand (Manavgat Chamber of Commerce and Industry, 2023), in addition to the high number of earthquake victims who came to the district, are among the reasons why the district was chosen as a research area. However, the reason for examining the effects of earthquakes on Manavgat tourism in the context of hotel businesses is that the earthquake victims are hosted in the hotels in the district.

This study was designed according to qualitative research methods. The interview technique was used and face-to-face interviews were conducted to determine the views of hotel managers about the potential impacts of Kahramanmaraş-centered earthquakes on hotel enterprises. After an overview related studies, a semi-structured interview form created and was used during the interviews. The interview form consists of a total of 14 questions that seven questions to determine the opinions of hotel managers about the potential impacts of earthquakes in Kahramanmaraş on hotel businesses and seven questions to determine the demographic structure. Also, the average duration of the interviews, in which 11 managers were reached, is 25 minutes.

Hotel managers in different hotels operating in the district were reached by basic sampling method. In qualitative research, there is no obligation to reach a certain number of people to be interviewed (related to the number of samples) as in quantitative research. Instead, it is concerned with whether the interviewees meet the amount of information needed by the researcher. For this reason, the selection of the interviewees is based on purpose rather than representation (Türnüklü, 2000, p. 548; Punch, 2011, p. 183), and participants' interest in the research topic is taken into account (İslamoğlu, 2011, p.189).

Content analysis was used during the process of analysis of the data. In the first stage of the analysis, open coding was implemented to the data obtained and words or phrases were carefully examined as a data unit. Thus, classification was made by bringing together similar expressions. After coding the collected data, themes were created that could explain the data at a basis level and collect the codes under certain categories. In other words, the data associated with each other were brought together under themes.

As a result of content analysis the themes of “changes in tourism demand”, “tourism stakeholders”, “effects of earthquakes on the district” and “earthquake precautions of hotels” have been obtained. In line with the findings obtained within the scope of the research, a cause and effect relationship was established between the findings, conclusions were drawn and the importance of these results was emphasized.

Hotel enterprises, which are the most important tourism stakeholders in Manavgat, gathered after the earthquakes and stated that they provided in-kind and cash aid to the earthquake area. In addition that, the immense contribution of hotel enterprises to earthquake victims is that they provide free of charge accommodation in hotels.

Managers of hotels in Manavgat district, targeting foreign tourist market, stated that after the Kahramanmaraş-centered earthquakes, hotel reservations decreased and even canceled. Due to reservation cancellations, the tourism season in Manavgat started late compared to previous years. On the other hand, according to hotel managers, the increase in job applications to hotels with the arrival of earthquake victims is a significant development. In this respect, this situation also partially solved to the problem of staff inability to find in previous years. In addition, one of the main concern of the hotel managers is the demographic change that the migration from the earthquake area to the Manavgat district may cause in the district. According to the managers, this change also may cause security problems.

It is a fact that earthquakes such as two major earthquakes centered in Kahramanmaraş will occur again in different regions in Turkey, which is described as an earthquake country. Without ignoring this fact, the following suggested new strategies can be developed in the tourism sector, which is the backbone of the Turkish economy:

- Marketing studies should be carried out in order to eliminate the security concerns of tourists, especially foreigners. The assurance that hotels and all other touristic businesses are built resistant to earthquakes should be emphasized in marketing studies.
- In the event of reservation cancellations after natural and human disasters, new strategies can be developed, such as the orientation of hotel businesses to the domestic market, and the losses of businesses can be minimized.

- Housing problems and security problems caused by unplanned internal migration after earthquakes should be prevented by official institutions. By preventing the concentration of internal migration to certain provinces and districts, earthquake victims should be directed to different regions in a planned manner.
- Since the positive developments such as the assistance provided by the tourism stakeholders to the earthquake victims by taking quick action and the free accommodation of the earthquake victims in the hotels will bring additional costs to the enterprises, the support of the official institutions in these matters is important. In addition, it can be suggested that the government encourage the employment of earthquake victims in hotels in the district to return to their normal lives.

This study, conducted for the Manavgat district, aimed to determine the predictions of hotel managers regarding the possible impacts of earthquakes on the hotel industry. After the end of the tourism season, it is possible to investigate the impacts of earthquakes on the hotel sector through new interviews with the managers of the hotels operating in the district. Thus, the similarities and differences between the executive predictions obtained from this study and the actual situation can be evaluated.

Ek 1. Etik Kurul İzni

T.C.
KAHRAMANMARAŞ İSTİKLAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Sayı : E-23430505-050.01.04-17141
Konu : BAYEK Kararı

28.04.2023

MÜHENDİSLİK, MİMARLIK VE TASARIM FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İlgi : 18.04.2023 tarihli ve E-75258786-640-17019 sayılı yazınız.

Fakülteniz Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümünde görev yapan Dr. Öğr. Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Begüm İLBAY'ın araştırmacısı olduğu "*Kahramanmaraş Merkezli Depremlerin Otel İşletmelerine Potansiyel Etkilerinin Otel Yöneticileri Perspektifinden Değerlendirilmesi: Manavgat İlçesi Örneği*" isimli araştırmanın ilgili belgeler doğrultusunda gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş olup, projenin başvuru dosyasında belirtilen şekilde (anket vb. ölçek kullanılan çalışmalarda ve diğer akademik unsurlarda bu ölçeğin ve akademik unsurun kullanılması izne tabi ise, bu iznin alınmasının araştırmacı sorumluluğunda olmak kaydıyla) etik kurallarına uygun olduğuna Kurul üyelerimizce karar verilmiştir.

Prof.Dr. Burcu ERŞAHAN
Kurul Başkanı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : F0PT-V5AY-85HA Belge Doğrulama Adresi : <https://turkiye.gov.tr/kahramanmaraş-istiklal-uni-ebys>

Adres : Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi Rektörlüğü, İsmetpaşa Mah. Emniyet Cad.
Bahçelievler Yerleşkesi 46100 Dulkadiroğlu/Kahramanmaraş
Telefon No : 03444001000 Fax No : 03444001025
e-Posta : İnternet Adresi : <http://www.istiklal.edu.tr>
Kep Adresi : istiklaluni@hs01.kep.tr

Bilgi İçin :Leyla ÇELİK
Bilgisayar İşletmeni
Dahili No:

